

Oud Deventer

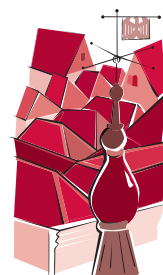

Nieuwsbrief van de Stichting Oud Deventer

PAG. 2 *Van de redactie* PAG. 2 *Van de voorzitter* PAG. 3 *Leonard Springer en het groen in Deventer.* PAG. 5 *Herstel van het Rijstenborgherpark* PAG. 6 *Geertuiden, van ziekenhuis naar gerenoveerd monument* PAG. 8 *Boekbespreking: Onderzoek door een zusterorganisatie.* PAG. 10 *De Stichting Oud Deventer 2008-2018.*

42 / november 2018

van de
redactie

van de
voorzitter

et is nu tien jaar geleden dat we ons zestigjarig jubileum van de Stichting Oud Deventer vierden en Catherine Bolkesteins boek *Erfgoedbewaker en luis in de pels* werd gepresenteerd. *Nieuwsbrief 42* biedt nu een vervolg over de

afgelopen tien jaar, geschreven door Ria de Oude-de Wolf. Zij stelt vast dat de relatie met de gemeente Deventer is veranderd.

Onze bezwaren tegen de aantasting van de ‘Gouden Driehoek’ tussen Park Braband en Brinkgreven, toch onderdeel van een beschermd dorpsgezicht, zijn aanleiding plaats in te ruimen voor de ontwerpen van de tuinarchitect Leonard Springer in Deventer en Schalkhaar. Aly Dijkstra nam een tekst over Springer voor haar rekening, aangevuld door een stuk van Ria de Oude-de Wolf over het Oude Plantsoen.

Neelco Osinga schrijft een artikel over de toekomstplannen voor het gebouwencomplex en het omliggende terrein van het voormalige Sint Geertruiden Ziekenhuis. Hoe is de eigenaar in het verleden omgegaan met tegenslagen als de onverwachte status van gemeentelijk monument en de economische crisis die nu achter ons ligt?

Herman Vrieling wijdt een boekbespreking aan een onderzoek door onze zusterorganisatie de SIED, getiteld *De Deventer Bergweide. Cultuurhistorische visie* en verschenen in december 2017.

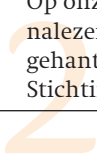

p het moment dat ik dit schrijf is de collegevorming voor een nieuwe wet

Bert Renkema, voorzitter

Privacybeleid

Op onze website kunt u onder ‘Bestuurszaken’ nalezen wat het privacybeleid is dat voortaan gehanteerd wordt door het bestuur van de Stichting Oud Deventer.

Leonard Springer en het groen in Deventer

Rijsterborgherpark

Velen zullen de naam van Leonard Springer kennen van de gelijknamige laan in de Vijfhoek. Maar wie was Springer nu precies? En wat was zijn bijdrage aan het scheppen van groen in onze gemeente?

Leonard Springer (1855-1940) was een zoon van de kunstschilder Cornelis Springer, die tekeningen van Deventer gebouwen heeft gemaakt. Hij volgde een opleiding tot boomkweker, maar werd tuin- en landschapsarchitect in de Engelse landschapsstijl. Hij heeft vele projecten in ons land uitgevoerd, met als laatste werk in 1925 de aanleg van

Thijsses Hof, de oudste heemtuin van Nederland, in samenwerking met Jac. P. Thijsses. Het oorspronkelijke ontwerp is vrijwel intact gebleven en de tuin heeft nog steeds een educatieve functie.

Dat kan niet worden gezegd van de projecten die Springer in Deventer heeft uitgevoerd: het Rijsterborgherpark, het Nieuwe Plantsoen, Brinkgreven en Park Braband. Die hebben nogal wat veranderingen ondergaan, maar in alle gevallen is het ontwerp van Springer in grote lijnen behouden gebleven of teruggebracht.

Rijsterborgherpark, het 'Oude Plantsoen'

Het station vormt door zijn ligging met het Rijsterborgherpark, de Singel en de Buitengracht een mooi ensemble. Sprin-

ger ontwierp het park en het oorspronkelijke stationsplein in 1887, nadat de vesting Deventer in 1874 was opgeheven. Hij zag daarbij het (toenmalige) stationsgebouw als een villa aan het einde van het park. Dat park liep tijdens de Tweede Wereldoorlog flinke schade op door geallieerde bombardementen. In 1954 werd een nieuw ontwerp afgerond en in 1968 kwam het park op de rijksmonumentenlijst. De fontein in de Buitengracht werd hersteld en in 1985 kwam er een beeldenroute met onder andere het beeld 'Europa en de Stier' van Pieter d' Hont. Het Vogel-eiland onderging in 1992 een grote renovatie. Als gevolg van een windhoos in september 1998 sneuvelden meer dan honderd monumentale bomen. Met hulp van regiogemeenten en Deventer burgers kon het park gerestaureerd worden in de geest van het ontwerp van Springer.

De Groene Wal

In onze tijd was er al lang geen samenhang meer tussen park en plein doordat de stationsomgeving was versteend (met busstation, de grote brug over de Singel en de restanten van de gracht tussen de schouwburg en een te groot kantoorgebouw). Bij de plannen voor reconstructie van het gebied (vanaf 2011) vond de ge-

De Ceintuurbaan door het Nieuwe Plantsoen

Brinkgreven

meente cultuurhistorische aspecten van groot belang. Uit de ruimtelijke vormgeving zou moeten blijken dat de Groene Wal voor het station een duidelijke relatie heeft met het Rijsterborgherpark en met de gracht langs de Handelskade. Doordat de weg verlegd is tussen Handelskade en station, nieuwe fietspaden zijn aangelegd en hoogteverschillen zijn ontstaan, lijkt nu een aantrekkelijk gebied te ontstaan. De aanplant van veel groen bij het busstation, op het plein en langs de Groene Wal zal daar volgens plan aan bijdragen.

Andere projecten in Deventer

Het *Nieuwe Plantsoen* is een bosgebied voor waterwinning, een rivierenlandschap met kolken en dijken en een recreatiegebied. Springer ontwierp dit park met de watertoren als markant punt, maar het park is in de loop der tijden aangepast. Aan het plantsoen grenst de tuin van Villa Molenenk die ook door Springer is aangelegd. De villa is gesloopt en vervangen door een woon-zorgcomplex waarvoor een deel van de tuin gerooit is. Daarbij zijn gezonde oude bomen gesneuveld, en de SOD heeft daar ten onrechte niet tegen geprotesteerd. De Deventer Bomenstichting was wat dat betreft alerter. *Brinkgreven*, in de zestiende eeuw een buitenplaats, is in 1900 door Leonard Springer omgevormd tot psychiatrisch ziekenhuis, waarbij hij oude elementen heeft gecombineerd met nieuwe gebouwen in een parkachtige omgeving. Bekend is dat er sinds 1894 mensen met geestesziekten op het terrein worden verpleegd. *Park Braband* is ontstaan uit een opdracht aan de landschapsarchitect Springer van de Gebr. Stof-

fel. Die kochten in 1881 een gebied in Schalkhaar en verstrekten Springer de taak er een park van te maken. Aan de rand van het park verschenen rond 1900 enkele fraaie villa's. Nu is het Park Braband, een beschermd dorpsgezicht.

De Gouden Driehoek

Tussen Brinkgreven en Park Braband ligt de *Gouden Driehoek*, het akker- of weiland dat begrensd wordt door de Raalterweg, de Brinkgreverweg en de Oosterwechelsweg. Wie de kaart van Deventer bekijkt, ziet dat Brinkgreven, Park Braband en de Gouden Driehoek een landschappelijke eenheid vormen.

Dat is de reden dat het Platform Schalkhaar met ondersteuning van de SOD in het geweer is gekomen

tegen de plannen van de gemeente voor de reconstructie van de Oosterwechelsweg. De gemeente wil die weg omvormen tot een standaard buitenweg geflankeerd door rode fietspaden; daartoe zijn de grote bomen al gerooit.

Naar de mening van de opposanten moet de weg zijn oorspronkelijke opzet terugkrijgen: een weg met een groenstrook en een beukenhaag en grote bomen in het midden. Daarmee wordt dan de eenheid in het gebied versterkt.

Aly Dijkstra

Meer over Park Braband vindt u in een artikel van Anne-Lot Haag in Deventer Jaarboek 2011.

De Gouden Driehoek tussen Brinkgreven en Park Braband

Herstel van het Rijsterborgherpark

In september 1998 was het bomenbestand van het park gede-cimeerd door een windhoos. De Deventer bevolking bracht toen spontaan 200.000 gulden bijeen. In de zomer van 1999 besloot de gemeenteraad dat het park gerenoveerd zou worden. Daarbij moest het ontwerp van Springer richtinggevend zijn. Hoe is dat gegaan?

De opdracht ging naar landschapsarchitect Michael van Gessel, die intussen veel bekendheid heeft gekregen, ook internationaal. De gemeente formuleerde nader wat de bedoeling was. Zo moest hij de oorspronkelijke ruimtelijke structuur herstellen, het cultuurkarakter behouden en de oorspronkelijk bedoelde gevarieerde beplanting

terugbrengen in alle lagen (bomen, struiken/heesters, stinzeplanten en kruiden), maar ook de bestaande bomen zo veel mogelijk handhaven. De Deventer Bomenstichting beheerde het ingezamelde geld en trad op als adviseur. Naarmate de plannen van de architect concreter werden, werd de Bomenstichting kritischer. Ze was van oordeel dat de ideeën van Springer te weinig herkenbaar zouden zijn en om sterker te staan tegenover de gemeente raadpleegde zij de heer Hoekstra, een autoriteit inzake het werk van Springer. De controverse bleef. Het is, twintig jaar na dato, interessant nog eens na te lezen welke bezwaren er waren.

Kritiek van de Bomenstichting

Van Gessel besteedde vooral veel aandacht aan het lijnenspel van de paden. Het was een bewuste keuze ze te asfalteren, omdat zo het park beter toegankelijk werd. Toch zijn er verschillende verlegd. De structuur van de perken is drastisch veranderd. Springer had gezorgd voor geraffineerde doorkijkjes, maar de bankjes heeft de gemeente niet op deze strategische plekken geplaatst. En de doorkijk over de 'weide' vanaf de Drakenburg groeit dicht doordat er nieuwe bomen voor worden gezet.

Minder aandacht had de architect voor de keuze van de bomen. Zo dreigde met name de grote verscheidenheid aan bomen, waar het Rijsterborgherplantsoen bekend om stond, verloren te gaan. Ook zouden te veel monumentale bomen niet gehandhaafd kunnen worden als gevolg van de bouwwerkzaamheden. De Bomenstichting geeft als voorbeeld dat in de eerste herstelfase tien van dergelijke bomen geroid moesten worden voor het verleggen van een fietspad en naar verwachting nog eens tien zouden bezwijken door aantastingen aan het wortelgestel. De struiken en heesters die gekozen waren, stonden in geen enkele relatie met het oorspronkelijke ontwerp van Springer.

Soms wist de stichting te bereiken dat de plannen werden bijgesteld. Van Gessel wilde bijvoorbeeld nog eens drie mammoetbomen planten (*Sequoiadendron gigantea*) en dat vond de stichting veel te veel. Twee zijn er toen geschrapt. Bij een latere herplant-ronde heeft zij uit de 'stormpot' nog wel ver-

Het Rijsterborgherpark
(aquarel van Voerman in Jac. P. Thijsse, De IJssel)

Geasfalterde paden

schillende typische Springerbomen kunnen aanplanten. Dat zijn bijvoorbeeld allerlei variëteiten van de esdoorn (*acer*) en de toendertijd zeer populaire trompetboom (*catalpa bignonioides*).

Langs de asfaltpaden kwamen geen randen met natuursteen.

Het park nu

De Bomenstichting is gematigd positief over het park zoals dat er nu bijligt. In 1888 bedroeg de soortenrijkheid 551, verdeeld over 113 geslachten. Nu zijn er nog zo'n 120 soorten over, verdeeld over 45 geslachten. Die afname wordt vooral veroorzaakt door het verdwijnen van struiken, vaste planten, rozen en grasachtigen en kruiden.

Jammer dat het Vogeleiland niet meteen is aangepakt, zodat de oorspronkelijke twee-eenheid met het park verloren is gegaan.

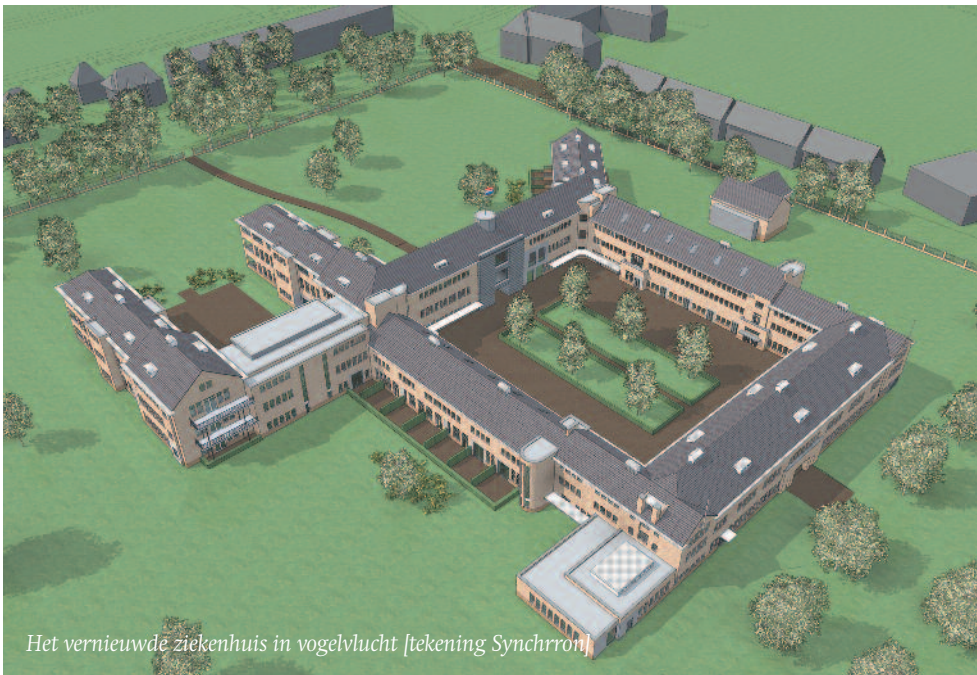
Er dreigt nu een ander gevaar: het plantsoen wordt gebruikt voor grote evenementen, al of niet met muziek. Natuurlijk is het een prachtige omgeving, veel interessanter dan het terrein op de Platvoet, maar is het park wel bestand tegen zulke grote hoeveelheden mensen?

De 'stormpot' is leeg. Met het laatste geld is de drietandsesdoorn betaald die nu voor het station staat.

Ria de Oude-de Wolf (met dank aan Bob Maks voor de informatie)

Geertruiden, van ziekenhuis naar gerenoveerd monument

Het 'oude' Sint Geertruiden Ziekenhuis voldoet aan de voorwaarden voor een beschermd monument. Het is van betekenis door zijn schoonheid en cultuurhistorische waarde. Het vertoont alle fraaie stijlkenmerken van de interbellumarchitectuur, de verzamelnaam voor baksteenarchitectuur tussen 1915 en 1940.

Het vernieuwde ziekenhuis in vogelvlucht [tekening Synchronon]

et nieuwe Deventer Ziekenhuis maakte in 2008 de oude gebouwen aan de Fesevurstraat (Geertruiden) en de Van Oldenielstraat (Jozef) overbodig. Het Geertruiden is verkocht aan een projectontwikkelaar, Synchronon in Zoetermeer. Van de onderhandelingen over de verkoop werd door de Stentor verslag gedaan. Uit de berichtgeving viel op te maken dat Synchronon het nieuwe gedeelte van het ziekenhuiscomplex wilde slopen en het oude, bekend als SMCD, Sociaal Medisch Centrum Deventer, zou behouden en geschikt wilde maken voor bewoning. Onder het gebouw zou een parkeergarage van twee lagen komen. Met deze plannen was ik persoonlijk ingenomen. Het ziekenhuis is een mooi voorbeeld van de zogenaamde interbellumarchitectuur. Het in de jaren 70 gebouwde Geertruiden werd afgebroken.

Wie schetst mijn verbazing dat snel na de transactie in de Stentor een aankondiging verscheen voor een sloopvergunning van het SMCD? Ik wilde dat niet laten gebeuren en kreeg de gelegenheid 'in te spreken' bij de Politieke Markt. Hier bleek dat ik geen belanghebbende was omdat ik te ver van het ziekenhuis woonde. In elk geval werden mijn bezwaren gehoord.

Stappen die de SOD heeft genomen

Vervolgens bemoeide de SOD zich met de zaak. Zij had al met succes in 2011 bewerkstelligd dat het Sint Jozef ziekenhuis werd aangemerkt als

rijksmonument. Ook dit zou gesloopt worden om het te vervangen door nieuwbouw. Was de directie van de nieuwe eigenaar Carinova aanvankelijk 'not amused', thans is Carinova gelukkig met haar monument.

De SOD is door haar statuten wél belanghebbende bij het Geertruiden. Zij nam mijn protest tegen de sloop over en ik kon bovendien toetreden tot het bestuur. Om het Geertruiden te beschermen wilde de stichting het door de gemeente laten aanmerken als monument. Na slepende procedures, tot aan de Raad van State toe, is in 2012 de status van gemeentelijk monument toegewezen.

Hoe zijn de zaken verlopen?

In oktober wilde ik nog eens alles doornemen met de heren A. Heijs en C. Grondel van Synchronon voor het stukje dat u nu leest. Al bij de aankoop van de ziekenhuizen had Synchronon het voornemen een nieuwe woonwijk te maken op het terrein van de ziekenhuizen. De directie van de ziekenhuizen heeft het doen voorkomen alsof het oude deel zou worden herbestemd tot woningen en werkruimten, zoals in de krant was gemeld.

Door de uitspraak van de Raad van State ontstond een geheel nieuwe situatie. Synchronon moest al zijn plannen schrappen, die wel het 'DNA van het oude Geertruiden' zouden meekrijgen., Dat wil zeggen dat de vervangende nieuwbouw kenmerken zou krijgen van het oude Geertruiden, namelijk die van de interbellum baksteencultuur. Hierdoor bleef het gebouw wel behouden, maar voor Synchronon betekende dat een enorme afwaardering. De aanbouwsels werden gesloopt, op de betonnen 'bunker' van het RISO na. Het pand werd tijdelijk verhuurd aan di-

Geertruidentuin gezien vanaf de Ceintuurbaan

verse kleinere ondernemers, voornamelijk uit de creatieve sectoren, een zekere garantie tegen krakers.

Stand van zaken

Afgelopen voorjaar kreeg de SOD een uitnodiging van Synchron om de nieuwste plannen te bespreken. Synchron wil in harmonie met de gemeente, SOD en de buurtbewoners een mooie invulling geven aan het Geertruidenterrein, voortaan Geertruidentuin geheten, als hommage aan de aloude ziekenhuistuin, die vermaard was om zijn inrichting.

Men heeft een heel andere aanpak gekozen dan in 2008. De illustratie laat duidelijk zien hoeveel er behouden blijft. Toevallig had de directie van het nieuwe Deventer Ziekenhuis aan mij ooit een maquette van het vooroorlogse ziekenhuis van architect Ed. Cuypers overgedragen. Deze maquette staat nu in het Nieuwe Instituut, voor-

Maquette Geertruiden, nu in het Architectuurmuseum te Rotterdam

heen Architectuurmuseum in Rotterdam. De foto van de maquette laat de verschillen met het nieuwe ontwerp zien. Natuurlijk verandert er het een en ander, want het gebouw krijgt een geheel andere bestemming, een wooncomplex waar gewoond en gewerkt (kleinschalig) wordt. De heer Heijs van Synchron verzekerde mij dat men zo veel mogelijk oude stijlkenmerken wil bewaren en zelfs herstellen.

Ketelhuis

Een interessant stukje bouwhistorie is die van het zogenaamde ketelhuis. Dit was het eerste in Nederland dat door middel van ondergrondse verbindingen het hoofdgebouw en de paviljoens van warm en koud water, stoom en gas voorzag. Met de heren Heijs en Grondel van Synchron en de heer Bultman, toezichthouder van het complex mocht ik het ketelhuis bezichtigen.

Van de oorspronkelijke vier verwarmingsketels is er nog slechts één bewaard gebleven, in niet al te beste staat. Alle andere elementen die bij zo'n energiecentrale horen zijn in de loop der jaren verwijderd, zoals de meet- en regelapparatuur en de kolenbunkers met transportsystemen voor de kolen. Het noodstroomaggregaat, een dieselmotor van Kromhout met dynamo staat in de Universiteit van Eindhoven. Onlangs is die gerestaureerd, zo kreeg ik bij toeval te horen van een vriend uit Brabant. Het ketelhuis is geheel ingebouwd in latere uitbreidingen. De markante industriële schoorsteen is al lang geleden gesloopt. Een verbouwing van het ketelhuis tot wooncomplex of woonwerkplek past niet in het nieuwe stedenbouwkundige kader. Het wordt gesloopt.

Nieuwbouw op het terrein van het nieuwe Geertruiden

Synchron heeft in het voorjaar samen met de gemeente die nauw bij de ontwikkelingen betrokken is, inloopsessies georganiseerd voor buurtbewoners en andere belangstellenden. Zo hadden deze inspraak in de plannen. De buurt had vooral opmerkingen over de invulling van het terrein dat al tien jaar braak ligt en onderhand op een park begint te lijken. Men wilde meer afwisseling in de geplande woonblokken. Deze afwisseling wordt gerealiseerd door lage huizen met hogere

Ingang van het voormalige Sociaal Medisch Centrum Deventer

af te wisselen. De huizen krijgen alle eigen parkeerplaatsen. Met deze zuivere stedenbouw zal de SOD zich niet of nauwelijks bemoeien.

De plannen met het oude SMCD hebben de instemming van de SOD; het is wel het maximaal haalbare voor een transformatie van een ziekenhuis naar een complex waar men comfortabel kan wonen en werken.

Ik dank de heren Heijs en Grondel hartelijk voor het plezierige en openhartige onderhoud.

Neelco Osinga

boekbespreking

Onderzoek door een zusterorganisatie

De Deventer Bergweide. Cultuurhistorische visie. Hoe een laaggelegen weide zich ontwikkelde tot een hoogwaardig bedrijventerrein.

Rapport van de Stichting Industrieel Erfgoed, Deventer 2017

Prijs: €18,50

Verkrijgbaar bij Boekhandel Praamstra of
via rkwsied@hotmail.nl

Niet voor niets trekken de SIED en de SOD met enige regelmaat samen op. Beide stichtingen zetten zich in voor het behoud van waardevol onroerend erfgoed in Deventer. De SIED heeft december jl. een studie gepubliceerd over de ontwikkeling van de Deventer Bergweide en de belangrijkste infrastructurele werken en gebouwen in dat industriegebied. Het is belangwekkend genoeg om er hier bij stil te staan.

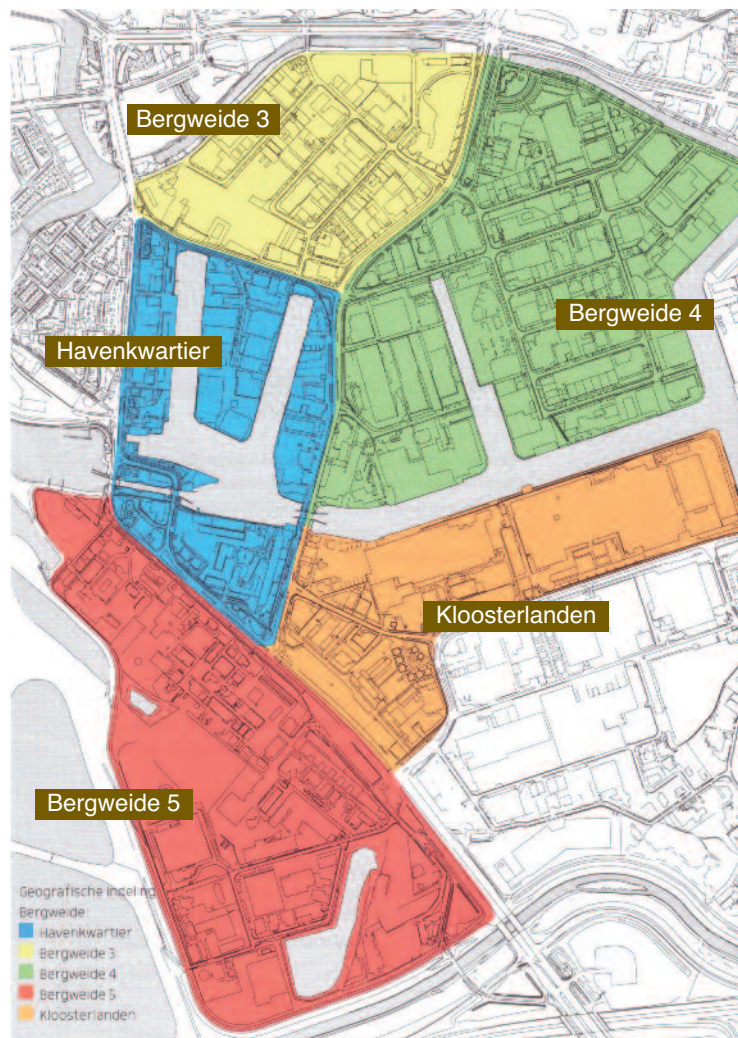

et boek begint met een kort overzicht van de industriële revolutie, waarin vier fasen worden onderscheiden. Het tijdperk van de stoommachine begon in Deventer in 1829 met de komst van de eerste machine in de ijzergieterij Nering Bögel. In de periode van ca. 1870-1970 werd de productie beheerst door de verbrandingsmotor (olie) en de elektromotor. De informatietechnologie bracht een derde industriële revolutie op gang, en nu heeft men het over 'industrie 4.0', waarin fysieke, digitale en biologische technieken gecombineerd worden.

Opbouw van het boek

Na de algemene inleiding volgt een beschrijving van de planologische en economische ontwikkeling van Bergweide. Die voltrok zich in drie etappes. Bergweide 1 en 2 omvat het Havenkwartier, het gebied aan weerszijden van de eerste en de

tweede havenarm. Het is volgebouwd tussen 1920 en 1960. Beeldbepalend zijn hier de Zwarte en de Grijs Silo (respectievelijk van 1924 en 1961). Begin jaren vijftig zorgden de Prins Bernardsluis en de Marshallhulp voor een versnelde ontwikkeling van dit gebied, maar de toename van het wegvervoer in de jaren vijftig en zestig maakte dat de locaties aan de haven al

De deelgebieden van Bergweide

Het ensemble van Zwarte en Grijs Silo en Elevatorgebouw

snel weer minder in trek raakten. Door de economische teruggang van de jaren zeventig kwamen er zelfs gebouwen leeg te staan en raakten ze in verval. Bergweide 3 (tussen Industrieweg, Hunneperkade en Hanzeweg) werd bestemd voor 'droge' en kleinschalige industrie. Roto Smeets (1930, 1954, 1956) werd hier als grootschalig bedrijf de uitzondering. Bergweide 4 is het gebied ten oosten van de Hanzeweg en ten noorden van het Basiskanaal. Bergweide 5, de strook tussen de IJssel en de Zutphenseweg, heeft zich zelfstandig ontwikkeld. Hier verrezen onder meer de Gasfabriek en het Akzo-complex. Toen heette het nog Veenoord; pas in een later stadium is het bij Bergweide gevoegd. In hHoofdstuk 6, het grootste deel van het boek, worden infrastructuurwerken en gebouwen in Bergweide gedetailleerd beschreven..

Het Havenkwartier

De verrassende herontwikkeling van het Havenkwartier verdient hier speciale aandacht. In 1999 had de gemeente besloten de infrastructuur in Bergweide te moderniseren. In het plan waren 8000 arbeidsplaatsen voorzien, een kwart van de werkgelegenheid in de stad Deventer. Bergweide 1 en 2 (het Havenkwartier) zou opnieuw ontwikkeld worden als woongebied met als kenmerken hoogbouw en 'urban villa's'. Dit bestemmingsplan is weer losgelaten, omdat de woningbouw een beperking zou kunnen opleveren voor de nabijgelegen industrie.

Er ontstond een rustpauze, die ruimte bood voor originele initiatieven. In 2004 vond een kunstmanifestatie plaats, 'Define Yourself – definitions of space', georganiseerd door de SIED en het Centrum Beeldende Kunst Deventer (nu Kunstenlab). Het Havenkwartier werd een tijdelijke broedplaats voor kunstenaars en creatieve ondernemers, die gesubsidieerd werden door provincie en gemeente. Zo ontstond bij de gemeente een omslag in het denken over ruimtelijke ordening. Kwaliteiten van de bestaande bebouwing werden het nieuwe uitgangspunt. Het Havenkwartier werd een oord voor ondernemers, horeca, kunst en cultuur en 'stoer wonen'. Hier waren weinig regels en veel ruimte voor initiatieven: het zogenaamde 'Vlaams model'. Het bestemmingsplan werd versoepel tot 'gemengd-1'; een inspirerend beeldkwaliteitsplan moest houvast geven.

SIED en SOD

Vorig jaar was Eric Giesbers, voorzitter van de SIED, gevraagd zitting te nemen in de jury van de Harry Rademaker Prijs. Tot de genomineerde projecten behoorden twee objecten die ook

in de rapportage over Bergweide voorkomen. Het is een mooi voorbeeld van een overlap in het werkkterrein van de beide erfgoedorganisaties en hoe zij kunnen samenwerken. In haar boek noemt de SIED de Gasfabriek monumentwaardig, de Kofferfabriek slechts behoudenswaardig. De renovatie van de Kofferfabriek wordt minder geslaagd genoemd omdat 'het oorspronkelijke karakter van het gebouw minder behouden kon blijven' (pag. 59). De toekenning van de Harry Rademaker Prijs aan de Kofferfabriek kwam daarom als een verrassing. De jury was onder de indruk van/liet zich leiden doorliet zich onder meer overtuigen door het lef en het doorzettingsvermogen van een relatief jonge projectontwikkelaar, en door het argument dat zijn project naadloos past 'in de ontwikkelingsdoelstellingen van het Havenkwartier'. In Nieuwsbrief 39 en 40 van de SOD is over beide projecten geschreven.

'De Deventer Bergweide' en 'Architectuur in Deventer tijdens het interbellum'

Hoofdstuk 6 geeft aanleiding tot een vergelijking tussen de werkwijze van de SIED in *De Deventer Bergweide* en die van de SOD in *Architectuur in Deventer tijdens het interbellum* (2013). In beide boeken wordt de waarde van de beschreven objecten bepaald aan de hand van een aantal vooraf opgestelde criteria. Vijf daarvan komen in grote trekken overeen. De SIED heeft er twee meer: de betekenis van het bedrijf en de mogelijkheden voor hergebruik. In het boek over het interbellum wordt vaak gewezen op het belang van ensembles; ook in het onderzoek van de SIED nemen deze een voorname plaats in. Voor zover ik na kan gaan, neemt de SIED in haar overzicht alle structuren of gebouwen op die naar haar oordeel waarden vertegenwoordigen. In de meeste gevallen volgt de conclusie 'monumentwaardig' of 'behoudenswaardig'. Bij het Prins Bernard Sluiscomplex bijvoorbeeld wordt volstaan met het noemen van twee waarden: het belang voor de geschiedenis van Bergweide en het harmonieuze ontwerp. Het boek van de SOD geeft alleen globaal aan op welke terreinen een gebouw pluspunten heeft.

Atelier Space Cowboys en B&B Lucky GLXY, voorheen machinefabriek Eysink

Conclusie

Het boek van de SIED is helder, leesbaar en bovenal met veel kennis van zaken geschreven. De lezers van onze *Nieuwsbrief* en allen die geïnteresseerd zijn in het gebouwde erfgoed in Deventer wordt dit onderzoek naar de ontwikkeling van het industriegebied Bergweide van harte aanbevolen.

Herman Vrieling

De Stichting Oud Deventer 2008-2018.... kan deze kopregel ook 'actiever'?

In 2008 verscheen *Erfgoedbewaker en luis in de pels*; zestig jaar Stichting Oud Deventer. Catherine Bolkestein beschrijft hierin de inspanningen van de stichting, soms met succes bekroond, soms vergeefs. Inmiddels zijn we tien jaar verder.

Wat is er in die periode gebeurd?

et is opvallend dat er nauwelijks nog gesproken wordt van een luis in de pels, eerder van een waakhond. Rond 2009 besluit de gemeente dat zij meer draagvlak moet zien te krijgen voor de aanpak van de binnenstad. Daarom betreft zij vanaf het allereerste begin allerlei belanghebbenden bij de plannen. Het ambitiedocument van Coenen en

Asselbergs geeft die richting ook aan, evenals de voorgenomen vernieuwde Monumentenwet. De SOD werkt daar graag

Met deze montagefoto ageerde de SOD tegen het eerste ontwerp van Neutelings-Riedijk voor het stadhuis

aan mee en levert inbreng vanuit cultuurhistorisch perspectief. Deze werkwijze bevalt uitstekend. Een gevolg is wel dat de stichting een van de velen is en dat het eigen geluid daarvoor minder goed te onderscheiden valt.

De SOD heeft een goed contact met het gemeentebestuur, de dienst Monumenten van de gemeente en de Adviesraad Monumenten; bij relevante agendapunten is de secretaris van de SOD aanwezig bij de Planadviesraad Monumenten en Beschermd Stadsgezicht.

Soms zet de stichting in een zienswijze uiteen welke bezwaren zij heeft tegen plannen van de gemeente, bijvoorbeeld

over het stadskantoor, het station en zijn omgeving, de verkeerssituatie (Welle en Wilhelminabrug), de bibliotheek of het concept van de nieuwe welstandsnota.

De SOD heeft het zich van meet af aan aange trokken aan wanneer mensen zeiden dat ze overal tegen was. In het heetst van de strijd om het nieuwe stadskantoor is zelfs de term 'monumentenmaffia' gevallen. Als reactie wijst de stichting steevast op haar constructieve instelling.

In voorkomende gevallen trekt de SOD samen op met andere erfgoedverenigingen, zoals met de SIED en de Bond Heemschut bij de ontwikkeling van het Sluiskwartier. Voorafgaand aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2017 roepen zij samen de politiek op tot een beter erfgoedbeleid. Met de Bomenstichting is er contact over de dreigende kap op de Houtmarkt.

In voorkomende gevallen trekt de SOD samen op met andere erfgoedverenigingen

De waakhond slaat aan

De binnenstad met het beschermd stadsgezicht blijft van groot belang en daarnaast komt er in de loop van de jaren ook aandacht voor de periferie met de architectuur van het interbellum en van de wederopbouw. Dit is overigens een landelijke tendens. De SOD wil panden uit deze periode aan laten merken als monument. Meer recent is een voorzichtige verkenning van het echte buitengebied van de ooit zelfstandige dorpen.

De stichting laat bij de gemeente van zich horen bij actuele gebeurtenissen, zoals het project

Ruimte voor de rivier (begonnen in 2005) of de bedreiging van het Historisch Museum De Waag in 2013. Ze adviseert het Grote Kerkhof in te richten als een grotendeels open en rustig grasveld. Direct na de brand van Grote Overstraat 54 dringt ze erop aan vooral niets onnodig te slopen van dit rijksmonument. In 2014 en de jaren daarna wijst ze er met ongenoegen op dat inmiddels de belendende panden zijn herbouwd, maar dat nummer 54 nog steeds een ruïne is. Ze vraagt de gemeente bij de nieuwe eigenaar van Brink 7-8 erop aan te dringen de ontsierende serre te slopen of te vervangen door iets wat past in de omgeving. Tegen een stadsstrand aan de overkant van de rivier ziet zij geen bezwaar, mits er geen opvallende permanente bebouwing komt. De SOD ziet erop toe dat men respectvol omgaat met de plek aan de Snippelingsdijk waar villa Sint Jurriën stond, in de middeleeuwen een klooster, leprozerie en boerderij. Ze constateert in 2018 dat er nog steeds geen parkeerbeleid is, waardoor veel andere plannen gegijzeld worden. Ook de NV Bergkwartier herinnert ze aan haar verantwoordelijkheid, met name voor de school aan de Houtmarkt.

De pomp bij Pinel op Brinkgreven

Verder richt ze zich tot particulieren. In het geval van de dreigende teloorgang van de muurschildering aan de Pontsteeg 24 heeft dat waarschijnlijk succes. Op aandringen van de SOD knapt de eigenares de verwaarloosde pomp bij Pinel (Brinkgreven) prachtig op; het hele terrein wordt onder handen genomen.

Op aandringen van de SOD knapt de eigenares de verwaarloosde pomp bij Pinel (Brinkgreven) prachtig op.

De Radboudkerk wordt in 2015 gesloten. Op verzoek van het kerkbestuur van de Radboudkerk verkent de SOD of het gebouw voldoet aan de criteria om er de gemeentelijke monumentale status voor aan te vragen. Er worden te weinig argumenten gevonden.

Publiciteit

De traditionele donateursavond verliest aan belang. Die van 2014 is daarom de laatste. De SOD probeert een breder publiek te bereiken door het instellen van de **Harry Rademaker Prijs**. De eerste keer (2014) wordt uitdrukkelijk gezocht naar particulieren die op een voorbeeldige manier met een monumentaal pand omgaan. De tijd van de grote projecten is immers voorbij. De drie eindkandidaten zijn Achter de Muren Duimpoort 1 (winnaar), Hotel Huis Vermeer en Singel 15. De tweede keer (2017) is hergebruik het thema. Dit keer zijn er

De Harry Rademaker Prijs 2014 ging naar Martin Kleine Schaars voor zijn woning aan Achter de Muren Duimpoort.

vier genomineerden: de kofferfabriek (winnaar), de gasfabriek, Nieuw Rollocate en pakhuis Ten Hove.

In 2016 wordt de eerste jaarlijkse opa- en omadag georganiseerd; hieraan werkt de SOD van harte mee, evenals aan volgende edities.

Af en toe presenteert de SOD zich in een kraampje, zoals op de Open Monumentendag, op historische markten in de Lebuinuskerk en bij de opening van het verbouwde Sint Jozef Ziekenhuis.

De SOD probeert een breder publiek te bereiken door het instellen van de Harry Rademaker Prijs.

De **Nieuwsbrief** houdt de donateurs en andere belangstellenden op de hoogte sinds december 1996. In 2011 is de vormgeving vernieuwd. In het blad wordt het achtergrondverhaal verteld van monumenten waar de SOD actief mee bezig is. Welke geschiedenis valt er bijvoorbeeld af te lezen aan de muren van de afgebroken schouwburg? Daarnaast wordt geschreven over andere gebouwen of ensem-

De Maranathakerk van Aldo en Hannie van Eyck

bles waar we zuinig op moeten zijn: de Maranathakerk uit 1992 van Aldo en Hannie van Eyck in Keizerslanden, de Tesschenmacherstraat in het Rollocatekwartier, de Keizerstraat. Wat gebeurt er met de panden Polstraat 3, 5, 7, 9, 11 en 14, die vrijkomen bij ingebruikneming van het stadskantoor? In 2009 (!) wordt uiteengezet hoe de synagoge kan worden ingericht voor hergebruik. Nauwelijks zichtbaar is nog dat in de Venenstraat 9 ooit een sigarenfabriek was gevestigd.

Er verschijnen artikelen over gebouwen die een nieuwe bestemming hebben gevonden en tegelijkertijd hun historische aanzien hebben behouden, zoals de gasfabriek en de Vianneykerk. Uiteraard komen de kandidaten voor de Harry Rademaker Prijs uitvoerig aan de orde.

Er is oog voor muurschilderingen en beelden in de openbare ruimte. Of voor het onderhoud van historisch metselwerk. Soms staan er suggesties in die niet meteen tot uitvoering zullen worden gebracht, maar die wel de moeite van het overdenken waard zijn. Zo is er het idee om op de plaats van de schouwburg in het nieuwe stadskantoor het historische pand De Schuur weer op te bouwen.

Veel reacties komen er op de artikelen van Hans van Beeck over onderduikadressen voor Joden. Deze gegevens zijn ondergebracht op een speciale website.

Het Netwerk Cultureel Erfgoed Deventer, opgericht in 2012, krijgt de gelegenheid zich te presenteren in de *Nieuwsbrief*. Ter gelegenheid van 750 jaar Stichting IJssellandschap wordt een monumentale boerderij aan de Veldhuizerdijk beschreven. Een bestuurslid zet uiteen hoe het Waterschap Drents Overijsselse Delta wil omgaan met zijn erfgoed.

De directe actuele gegevens zijn, naast veel andere informatie en archiefmateriaal, te vinden op de **website** www.oud-deventer.nl; deze is in 2009 vernieuwd.

Directe actuele gegevens van onze activiteiten zijn te vinden op de website www.oud-deventer.nl

Werkgroepen

Werkgroep Bouwhistorie

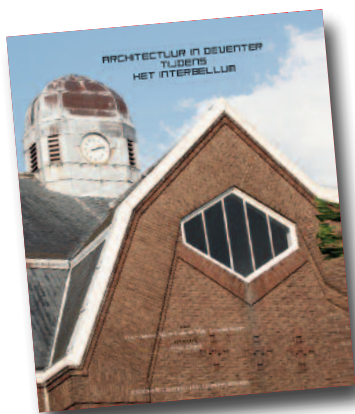
Op initiatief van Herman Lubberding start deze in 2007. Een belangrijke publicatie is die uit 2012 over het pand aan de Stromarkt 19, onderdeel van de proosdij. Daarna volgen er nog vele. De groep leidt inmiddels een autonoom bestaan.

Werkgroep wederopbouwarchitectuur

Deze groep, begonnen vanuit de SIED en van harte ondersteund door de SOD, houdt zich bezig met de periode 1940-1958. Hij loopt enkele malen vast in de veelomvattendheid van zijn ambities. Ook een latere pilot in Tuindorp levert geen eindrapport op.

Werkgroep interbellumarchitectuur

In 2013 presenteert deze groep een boek over de interessante gebouwen en complexen uit het interbellum (1915-1940). Met de gebouwen uit deze periode is veel te lichtvaardig omgesprongen. Hele wijken zijn onder de slopershamer verdwenen. Gelukkig zien woningbouwcorporaties tegenwoordig in dat zij vaak beter kunnen restaureren dan afbreken en nieuw bouwen.

Juridisch kader

In het 'ambitiedocument' van Coenen en Asselbergs wordt een samenhangende aanpak beschreven voor de reconstructie van de binnenstad. Het is globaal van karakter. In 2010 wordt het aanvaard als leidraad.

In januari 2012 volgt het **Koersdocument Onderzoek en beleidsadvies Deventer-binnenstad van bureau SteenhuisMeurs**. Het document wijst volgens de SOD een uitstekende koers aan, maar de resultaten zijn teleurstellend want de gemeente doet te weinig om de aanbevelingen om te zetten in concreet beleid.

Vanaf 2010 pleit de stichting voor een **historische waarden- en verwachtingenkaart** als inspiratiebron bij planvorming en als toetssteen voor voorgenomen ontwikkelingen. Het is een belangrijk instrument om ook verborgen bouwelementen op te sporen. Het gemis hieraan blijkt in 2012 pijnlijk bij de afbraak van panden aan de Engestraat 15 en 17, waar achter de façade oude gevels tevoorschijn komen. De gemeente werkt inderdaad aan zo'n kaart, maar het gaat tergend langzaam.

Bovendien zijn we er dan nog niet. De kaart moet geïntegreerd worden in een bestemmingsplan. Anders is het een vrijblijvend document, zoals duidelijk wordt in 2015. Het gedeelte over het Sluiskwartier is dan klaar, maar de gemeente rept bij haar voornemen daar panden te slopen, met geen woord van de kaart.

In 2016 participeert de SOD in een werkgroepje met de gemeente over vernieuwing van het beeldkwaliteitsplan. In 2018 wijst zij op het belang van het **Stratenboek**, waarin het beschermd stadsgezicht gedetailleerd wordt uitgewerkt.

Vanaf 2010 pleit de stichting voor een historische waarden- en verwachtingen kaart

Tekening uit het Stratenboek van een gevelwand aan de Golstraat

Projecten

Stadskantoor

Zelfs in de periode van het verfoeide plan Neutelings-Riedijk is de SOD herhaaldelijk in gesprek met de gemeente. Moet er echt een bibliotheek bij? Groot is de opluchting als dit ontwerp in 2009 definitief in de la verdwijnt. In het nieuwe gebouw zouden drie bestaande gebouwen gedeeltelijk moeten worden opgenomen, stelt de SOD: de schouwburgfoyer, de school aan de Polstraat en het stadskantoor van Rademaker. Alle drie de gebouwen zijn in 2012 afgebroken.

Dat de oude raadszaal in ere hersteld wordt, verheugt de SOD. Maar wordt er niet te veel gebroken voor de nieuwe technische voorzieningen? Blijft het wel herkenbaar als *Gesamtkunstwerk*? De zorgen blijken voor een groot deel niet terecht. In 2016 feliciteert de SOD de gemeente hartelijk met het nieuwe gebouw.

Groot is de opluchting als dit ontwerp in 2009 definitief in de la verdwijnt.

Ruimte voor de rivier

Dat er een nevengeul moet komen direct naast de rivier, heeft de stichting in 2005 node geaccepteerd. De volgende jaren beijvert zij zich de oever op de Worpzijde tegenover de Welle zo groen mogelijk te houden en beschoeiing van stenen en verroest ijzer te weren. Het eindresultaat valt mee. De gemeente wil daar een aanlegsteiger, een echo van de schipbrug. De SOD prefereert de restanten van het landhoofd aan beide oevers als zichtbare herinnering aan die brug. Zij vraagt voor deze restanten de status aan van gemeentelijk monument. Deze wens wordt gehonoreerd. Het landanker

waarmee de schipbrug was verankerend, krijgt een prominente plaats. Helaas is het nu zoek.

De SOD acht een tweede pont een bedreiging voor de groene overkant. Er komt een bescheiden tweede steiger.

Pothoofdkade

De SOD heeft grote waardering voor de restauratie van de kademuur en het redan, onderdeel van de vestingwerken. Het gebied krijgt weer de uitstraling van de aloude overslagplaats. Daarom is de stichting er, met de SIED, mordicus tegen dat hier salonboten aan zouden meren. Die horen niet in het beschermde stadsgezicht, maar ook niet in dit aangrenzende gebied. De gemeente geeft gehoor aan deze bezwaren, waarna de rederij protesteert. In 2012 stelt de Raad van State de gemeente in het gelijk.

Sluiskwartier

De SOD houdt zich aanvankelijk op de vlakte over de twee verschillende plannen voor het Sluiskwartier, afkomstig van respectievelijk de Stichting Oude Haven en de Stichting Industrieel Erfgoed Deventer. Zij wijst erop al heel lang nóg een ideaal te hebben voor dit gebied, namelijk een autoluwe Welle. Verder wil zij een betere verbinding tussen Raambuurt/Sluiskwartier en de binnenstad. Een oplossing zou zijn de Wilhelminabrug te verplaatsen, maar dat blijkt irreëel. De stichting ziet dat een herstelde haven heel attractief kan zijn, maar maakt zich pas echt sterk voor het behoud van de kenmerkende panden aan het Pothoofd, de Ten Zijthoffpanden en de ondergrondse resten van de haven, gracht en sluis. De gemeente wil heel veel slopen om zo veel parkeerruimte te creëren. Door veel lobbywerk van de erfgoedverenigingen lukt het de gemeente op andere gedachten te brengen. De waardevolle gebouwen van het IJsselfront blijven staan, de andere zullen worden vervangen door passende nieuwbouw. In de Ten Zijthoffpanden komt een bierbrouwer met oog voor de historie. Blijvende parkeerruimte zal er zijn in de Brinkgarage; het convenant over toekomstige sloop wordt met toestemming van de belanghebbenden ontbonden.

Door veel lobbywerk van de erfgoedverenigingen lukt het de gemeente op andere gedachten te brengen.

Sint Jozefziekenhuis: de kapel

Sint Jozef Ziekenhuis

Het rijk honoreert de aanvraag van de SOD en erkent dit gebouw in 2011 als een topmonument uit de wederopbouwperiode. Het wordt gerekend tot de Bossche school.

De SOD vraagt zich aanvankelijk bezorgd af of de verbouwingsplannen het kloosterkarakter niet te zeer zullen aantasten, maar is achteraf best tevreden. Het hoofdgebouw is prudent behandeld en de gesloopte delen hebben plaats gemaakt voor passende nieuwbouw. Bij de plannen voor de tuin is de SOD betrokken; deze wordt weer ingericht in oude stijl.

Sint Geertruiden Ziekenhuis

Alleen in Tilburg staat ook nog een ziekenhuis van architectenbureau Ed. Cuijpers uit de jaren dertig van de vorige eeuw. Het is de SOD niet gelukt er een rijksmonument van te maken, wel om het via procedures (tot in de Raad van State) voor sloop te behoeden. Het is nu een gemeentelijk monument. Na lang wachten liggen er nu veelbelovende plannen van de projectontwikkelaar.

Nieuw Rollecate

In 2013 vraagt de SOD bij de gemeente de monumentstatus aan voor deze voormalige school. In plaats daarvan komt er een gentlemen's agreement met de projectontwikkelaar. Het resultaat stemt tot grote voldoening.

Bij de plannen voor de tuin is de SOD betrokken; deze wordt weer ingericht in oude stijl.

Boreelkazerne en Houtmarkt

De SOD vreest dat er bomen gekapt zullen worden en zoekt contact met de Bomenstichting. De Boreelkazerne is rijksmonument. Het is daarom een voordeel dat de SOD aanwezig is bij de Planadviesraad, die erop toeziet dat de gewenste aanpassingen van het interieur ter wille van huurders het monumentale karakter niet aantasten.

Stationsomgeving

De oude singel was al niet in volle luister hersteld en het plein was erg stenig. De SOD is het eens met de wens van de gemeente er meer groen aan te brengen en benadrukt dat de contouren van de oude stad zichtbaar moeten blijven. Pas in de laatste bouwphase zal het grachtenwater weer een deel van die contouren

Nieuw Rollecate, terraszijde

Het station met het nieuwe perron

vormen. De SOD vreest dat deze fase om financiële redenen nog lang op zich zal laten wachten.

De SOD volgt met argusogen de aanleg van een derde perron direct tegen het monumentale stationsgebouw aan. Het resultaat kan er mee door.

De SOD vreest dat deze fase om financiële redenen nog lang op zich zal laten wachten.

De SOD denkt mee

Er zijn ook projecten die de SOD oplettend volgt, maar waar ze niet veel actieve bemoeienis mee heeft.

Zo prijst zij in 2010 de restauratie van de **Lebuinustoren**. Ze is er vooral mee ingenomen dat het carillon niet simpelweg hersteld is, maar ook vernieuwd en uitgebreid en daardoor weer goed bruikbaar. De nieuwe aanlichting van kerk en toren valt minder in de smaak.

Tussen **Lange Bisschopstraat en Kleine Poot** zat jarenlang een 'rotte kies'. Die is in 2010 gelukkig gevuld, al is het met een modern gebouw. Deze ingreep brengt weliswaar de oude rooilijn en de zeldzame gotische gevel van het Deken Doys-huis terug, maar het zicht daarop is onhistorisch.

De SOD schrijft aan B&W dat zij het onwenselijk vindt een gevel te zetten vóór het oude **gymnasium**. Op de Nieuwe markt. De Bond Heemschut dringt er zelfs op aan de school als laatste monument van de wederopbouw op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Er is nog steeds geen nieuwe bestemming.

De SOD is mét de omwonenden gelukkig dat er geen hoge flat komt op de plek van de **Viking**. De muur van de gymnasietiekzaal aan de Wellekant van de Nieuwe Markt moet blijven staan, merkt de SOD al in 2008 op. Maar in het ontwerp voor een theater- en filmhuiscomplex is er geen plaats voor. De muur valt.

De SOD is er van het begin af aan voorstander van dat op het **Lamme van Dieseplein** een stadshof komt in het teken van de moderne devotie; daarvoor heeft ze al vóór 2008

Advertentie

Nu ook klassieke CD's in het boekenpaleis

Praamstra

boekhandel

Keizerstraat 2 (hoek Walstraat). Deventer
Telefoon [0570] 675925
www.boekhandelpraamstra.nl

zelfs een royale subsidie verstrekt. In 2009 stelt ze een pagina van de Nieuwsbrief beschikbaar aan de Stichting van het Geert Groote Huis om donateurs te werven.

De SOD schrijft het college een brief over de plannen de oude **SNS-bank** te verbouwen tot bibliotheek. Zij is tegen doorbraken in de bestaande bebouwing, zoals in bepaalde plannen is geschetst. In de discussie over de cultuurhistorische betekenis van de SNS-bank mengt zij zich niet.

Er bestaan plannen achter de ijssalon van Talamini een grote **stadstuin** in te richten als groene long in de binnenstad. De SOD volgt de ontwikkelingen geïnteresseerd.

Ria de Oude-de Wolf

Wilt u ons steunen?

Word donateur. U steunt daarmee onze inspanningen om het gebouwde culturele erfgoed binnen de stad Deventer te behouden. U kunt zich per brief of per e-mail aanmelden bij het redactieadres of bij het secretariaat (zie rechterkolom).

De *Nieuwsbrief Oud Deventer* wordt toegezonden aan beleidsmakers, ambtenaren en donateurs van de SOD.

Penningmeester

Donaties kunnen worden overgemaakt op rekening NL 65 ABNA 063.16.63.002 t.n.v. Penningmeester Stichting Oud Deventer.

Secretariaat SOD

N. Osinga
Prof. Eijkmanstraat 17
7415 EK Deventer
Telefoon 0570-623139
E-mail: secretariaat@oud-deventer.nl

Redactieadres

H. Vrielink
Loomanstraat 20
7416 BS Deventer

Bezoek onze website

Breng een bezoek aan de vernieuwde website van de Stichting Oud Deventer!
www.oud-deventer.nl
Onder het kopje 'bestuurszaken' vindt u ons privacybeleid.

Advertentie

Corps 9 geeft graag mooi verzorgde boeken uit. Over het algemeen zijn dit boeken die betrekking hebben op de historie van Deventer. Heeft u een mooi onderwerp en wilt u publiceren? Neem contact op met Pieter Ellens, telefoon 0570-617509

www.corps9.nl

Colofon

De Stichting Oud Deventer komt al vanaf 1948 op voor het behoud van gebouwd erfgoed binnen de gemeente Deventer, van panden met een historische en culturele waarde. We gaan in gesprek met het gemeentebestuur wanneer deze monumenten in het geding dreigen te komen. Daarnaast publiceren wij over gebouwen en ensembles om bij voorbaat de aandacht op hun waarde te vestigen. Deze *Nieuwsbrief* verschijnt sinds 1996 tweemaal per jaar, en wordt verspreid onder onze donateurs. Andere belangstellenden kunnen, zolang de voorraad strekt, een gratis exemplaar vinden bij de Athenaeumbibliotheek, of een nummer aanvragen bij het secretariaat. Voor de inhoud van de artikelen van redactieleden is de redactie als geheel verantwoordelijk.

Redactie Aly Dijkstra-Kruit, Neelco Osinga, Ria de Oude-de Wolf, Herman Vrielink
Fotografie De foto's zijn gemaakt door de redactie, tenzij anders vermeld
Vormgeving Allison grafische vormgeving, Deventer
Druk Ovimex, Deventer

ISSN 1872-7735

